

FAIFE tukee vapaata tiedonsaantia ja sananvapautta

Päivikki Karhula

1990-luvun loppupuolella IFLA perusti kaksi uutta komiteaa vastaamaan tietoyhteiskunnan mukanaan tuomiin uusiin haasteisiin. CLM (Committee on Copyright and Other Legal Matters) keskittyy tekijänoikeudellisiin kysymyksiin mm. elektronisten aineistojen autenttisuuteen, hankintaan ja lisensointiin. Toiminnassa pidetään yhteyksiä myös muihin kirjastoalan toimijoihin, joilla on intressejä aiheeseen.

FAIFE (Committee on Freedom of Access to Information and Freedom of Expression) korostaa toiminnassaan vapaata tiedonsaantia ja sananvapautta. Komitea kehittää asiantuntemusta ja toimii vaikuttajana aiheeseen liittyvissä kysymyksissä, mutta sen työ vahvistaa konkreettisesti myös kirjastojen osaamista erilaisten koulutusmateriaalien ja hankkeiden avulla.

Medianäkyvyyttä, verkostoitumista, strategioita ja hankkeita

FAIFE:n puheenjohtaja Stuart Hamilton, oli mukana Advocacy and marketing – tapahtumassa. – Sananvapauskysymyksiin keskittyvä FAIFE toimii myös korkean tason vaikuttajana ja on ollut mukana esimerkiksi WSIS-konferensseissa. FAIFE pyrkii saamaan ajamilleen asioille julkisuutta medioissa, mutta myös hyödyntämään verkostoitumista ja kumppanuuksia, tämentää Hamilton. – FAIFE toimii yhteistyössä kansallisten kirjastojärjestöjen sekä esimerkiksi EBLIDAN:n ja WIPO:n (World Intellectual Property Organization) kanssa.

FAIFE:ssa työskennellään monin eri tavoin kirjastojen hyväksi. – Työhöni kuuluu monia ulottuvuuksia, kuvaa Stuart Hamilton. – Varainhankintaa, hankkeiden ja strategioiden kehittämistä ja niiden seuranta. Tavoitteena on myös

luoda suhteita ja uusia kumppanuuksia kirjastojen ja kolmansien osapuolien välille. Tärkeänä osana on tapahtumien, workshoppien ja konferenssien järjestäminen ja puheiden valmistelu näihin tapahtumiin.

Tekijänoikeuksien laajentaminen on eräs ajankohtaisista kysymyksistä. Hamilton on toiveikas asian suhteen. – IFLA:ssa alkaa olla jo paljon ihmisiä, jotka kykenevät lobbaamaan tekijänoikeuksia. Esimerkiksi USA:ssa on käytettävissä 3–4 tekijänoikeuksiin perehtynyttä lakimiestä, toteaa Hamilton. – Näkyvää lobbaamista on tehty esimerkiksi Chilen hallituksen suuntaan.

Koulutuksia kehityksimaissa

Verkkoyhteysien ja aineistojen saatavuuteen on myös panostettu erilaisissa hankkeissa. – Kirjas-toille on kehitetty aiheesta erilaisia suosituksia ja ohjeistoja, opetusmateriaaleja ja koulutusohjelmia, kuvaa Hamilton. – Lisäksi FAIFE on kehittänyt erityisiä teemaohjelmat esimerkiksi korrup-tion vastaiseen työhön, HIV-ongelmista tiedot-tamiseen kirjastojen kautta. Koulutuksia on jär-jestetty esimerkiksi Brasiliassa, Mexicossa, Lati-nalaisessa Amerikassa ja Sri Lankassa.

Sananvapautteen liittyvät kysymykset ovat monimutkaisia ratkaistavaksi. – Tällä alueella toimi-essa lausunnot eivät ole ehkä paras tapa vaikut-taa, pohtii Hamilton. – Tarvitaan käytännöllisempiä lähestymistapoja, kuten koulutusta ja ta-pahtumia. FAIFE on järjestänyt esimerkiksi Pa-lestiinassa ja Israelissa suvaitsevaisuuteen liittyviä tapahtumia, jotka onnistuivat hyvin.

Uudet pelkokertoimet

Sensuuria Hamilton pitää mutkallisempänä on-gelma. – Sensuuri on valtava haaste, myöntää

Hamilton. – Sen yhteydessä näkyy 9/11 tapahtumien taustavaikutus. Terrorin pelko leviää ja sillä on hyödyttävä vaikutus yhteiskuntaan. Ne näkyvät myös konkreettisesti. Rajoituksia on tullut esimerkiksi julkiseen valokuvaamiseen.

Emme ole myöskään oikein valveilla ymmärtääksemme, mitä on tapahtumassa. – Puhutaan unissakävelystä valvontayhteiskuntaan, kuvaa Hamilton.

Vaikutukset näkyvät myös lainsäädännössä. – Terrorismin pelko luo uudenlaista yhteiskuntaa, toteaa Hamilton. – Sillä oikeutetaan lainsäädäntöä, jonka taustalla on pelkokerroin.

Kehitys on myös antanut perusteita muille sellaisille muutoksille yhteiskunnassa, jotka rajoittavat sananvapautta, vaikka terrorin uhkaa ei olisikaan. – Terrorismin kautta syntyy uudenlaisia tulkintoja maailmasta, päättelee Hamilton. – Lisäksi terrorismilla perusteltujen lakien kaltaista rajoittavaa lainsäädäntöä on siirtynyt USA:sta muihin maihin ja yhteyksiin, joissa samanlaiset syyt eivät enää ole painavia.

Miten kirjastot sitten toimivat sananvapauden edistämiseksi? – Kirjastojen osalta ALA tekee USA:ssa proaktiivista työtä sensuuriin liittyvissä kysymyksissä, mutta myös Ruotsissa toimitaan asian edistämiseksi, painottaa Hamilton. – Lisäksi FAIFE tuottaa vuosittain New World Report -julkaisun, jossa raportoidaan myös sananvapauden tilasta eri maissa. Seuraamme myös sananvapautta rajoittavan lainsäädännön kehittymistä eri maissa. 📖

Päivikki Karhula